

О. О. Ляхова,
к. е. н., доцент кафедри банківських інвестицій, ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана"

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ЛІЗИНГОВОЇ ПОСЛУГИ

У статті досліджується економічна природа плати за лізингові послуги, визначена її сутність та вартість. Висвітлюються також особливості визначення вартості лізингової послуги, складові лізингового платежу в сучасних умовах в Україні.

The article examines the economic nature of the leasing payment, defined its definition and cost. This article also highlights features of leasing cost valuation and their components in the Ukraine.

Ключові слова: лізингова послуга, плата за лізингову послугу, вартість лізингової послуги, лізинговий платеж.
Key words: leasing, leasing payments, leasing cost, leasing cost valuation.

ВСТУП

Найбільш важливими елементами організації лізингових послуг виступають економічно обґрунтовані вартість лізингової послуги, а також склад і величина лізингового платежу. Оскільки від правильного визначення загальної суми лізингових платежів та їх графіку залежить доцільність взаємодії лізингоотримувача та лізингодавця в процесі організації лізингу, то це питання потребує поглибленаого наукового дослідження та практичного вирішення.

У своєму дослідженні автор керувався досягненнями сучасної економічної науки в галузі організації та розвитку лізингових відносин, функціонування суб'єктів лізингу на лізинговому ринку, які висвітлені у роботах О. Васильчишин, Н. Внукової, Г. Іванікової, В. Кочеткова, В. Міщенко, О. Ольховікова, Н. Слав'янської, Т. Хомуляк та закордонних вчених — Р. Брілі, Р. Венсіла, Дж. Вестона, В. Горемікіна, М. Лещенка, О. Кабатової, С. Маєрза, М. Міллера, Л. Прилуцького, А. Смірнова, Д. Фрашона, Р. Хігінс, В. Хойера, О. Чекмар'євої, Х. Шпіттлера.

Переважна більшість робіт вітчизняних економістів зорієнтована на дослідження загальних тенденцій розвитку лізингових операцій та їх особливостей у порівнянні з іншими формами фінансування діяльності суб'єктів господарювання. Значно менше уваги приділяється вивченню проблематики досліджень економічної природи плати за лізингові послуги, вартості лізингових послуг та визначення її особливостей.

Важливість окресленої проблеми дослідження, недостатній рівень її вивчення та розробки в нових економічних умовах України визначили її актуальність.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою пропонованої статті є дослідження впливу багатокомпонентної структури лізингового платежу на визначення та величину вартості лізингової послуги. Досягнення поставленої мети є можливим через послідовне вирішення наступних завдань: визначення сутності та вартості лізингової послуги, виокремлення складових лізингового платежу та їх особливостей у сучасних умовах України.

РЕЗУЛЬТАТИ

Виходячи з того, що найбільш значущою ланкою організації лізингових послуг, що визначає відносини лізингу та їх характер, виступає економічно обґрунтований склад та величина плати за лізингову послугу, слід більш грунтovно розкрити це поняття. Можна стверджувати, що плата за лізингову послугу являє собою форму кредитно-інвестиційних відносин лізингодавця та лізингоотримувача з приводу розподілу доходів, створених в процесі використання об'єкта лізингу. На наш погляд, кредитно-інвестиційний характер лізингової по-

слуги пояснюється, з одного боку, строковим характером надання складових основного капіталу лізингоотримувачу, принципами їх платності та поверненості (у випадку оперативного лізингу), а з іншого боку, довгостроковим характером вкладення у матеріальній формі з метою отримання прибутку або комерційного доходу всіма суб'єктами лізингових відносин.

Тоді вартість лізингової послуги являє собою вартість користування капіталом інвесторів у особі лізингодавця та лізингоотримувача. Така вартість виражається процентною ставкою від обсягу капіталу визначеного лізинговою угодою або лізинговим проектом. Об'єктивність вартості лізингової послуги визначається вартістю об'єкта лізингу, нормою амортизації, позичковим відсотком, податковими пільгами та іншими умовами.

На вартість лізингових послуг впливають: рівень дохідності інших альтернативних інвестицій (зокрема, кредиту, оренді), ризик лізингу, джерела його фінансування.

Досліджуючи сучасну економічну літературу за окресленою проблематикою, слід відмітити різноманітні підходи та уявлення щодо складових вартості лізингової послуги, в основі якої лежить лізинговий платеж. Так, структуру лізингового платежу розглядають крізь призму суми виплат лізингодавцю, які здійснюються лізингоотримувачем за надане йому право користування об'єктом лізингу. Лізингові платежі виступають саме тим механізмом, за допомогою якого лізингодавець відшкодовує свої фінансові витрати на купівлю об'єкта лізингу та отримує прибуток. [1, с. 118; 2, с. 146; 3, с. 132]. При цьому лізингові платежі забезпечують відтворення вартості засобів виробництва (майна, обладнання), зростання капіталу та стимулювання підприємницької активності суб'єктів господарювання.

Проте, структура лізингового платежу в різних джерелах літератури представлена по-різному. Так, згідно статті 16 Закону України "Про фінансовий лізинг" лізинговий платеж може включати: а) суму, яка відшкодовує частину вартості предмета лізингу; б) платеж як винагороду лізингодавцю за отримане у лізинг майно; в) компенсацію відсотків за кредитом; г) інші витрати лізингодавця, що безпосередньо пов'язані з виконанням договору лізингу [4].

Чекмар'єва Е.Н. вважає, що лізингові платежі складаються з амортизаційних відрахувань, плати за використані ресурси, комісійних виплат та платежів за додаткові послуги лізингодавця. [5] Ця методика передбачає лише складання витрат лізингодавця та його маржу в процесі організації та проведення лізингу та не відображає ринкових взаємовідносин лізингодавця та лізингоотримувача.

На думку Прилуцького Л.Н., загальна сума лізингового платежу дає можливість як лізингодавцю, так і лізингоотримувачу оцінити вартість лізингової послуги. З приведених в методиці формул випливає, що при фіксованих значеннях вартості

об'єкта лізингу, величини позички, відсотків за позичкою та комісійної винагороди, зменшення величини лізингового платежу можливе лише за умови прискореного погашення вартості лізингового майна. Збільшення норм амортизації активу скорочує загальний термін реалізації лізингового проекту і, відповідно, грошовий вираз вартості кредитних ресурсів та маржи лізингової компанії. Беручи до уваги той факт, що вартість лізингової послуги з економічної точки зору має бути порівняна з вартістю альтернативних інструментів фінансування такого проекту, проте наведена методика не вирішує такого завдання, обмежується визначенням величини лізингових платежів через калькуляцію витрат лізингодавця і не враховує фактора часу через дисконтування грошові потоки. Крім того, такі методи визначають загальну суму лізингових платежів, не показуючи їх розподіл у періоді часу.

Інші дослідники, серед яких М.І. Лещенко [6], пропонують альтернативний спосіб визначення платежу за лізингову послугу як добуток вартості об'єкта лізингу на поправочні коефіцієнти. Проте основними недоліками такого підходу є: відсутність уваги до складових частин лізингового платежу, неврахування фактора вартості грошей в періоді.

Розрахунок лізингового платежу, що забезпечує беззбитковість діяльності лізингодавця, виступає, на наш погляд, одним з оптимальних. Серед його авторів є Ольховська Р.Г. [7], Газман В.Д., Славянська Н.Г. Такий метод побудований на визначені розміру платежу за лізингову послугу на основі формули аннуїтетів (послідовних платежів, що сплачуються через рівні проміжки часу — щомісячно, щоквартально тощо), в основі якої — дисконтований метод розрахунків:

$$ЛП = A * \frac{C : T}{1 - 1 : (1 + C : T)^T}$$

де ЛП — розмір лізингового платежу;

А — вартість лізингової угоди;

С — ставка лізингового процента;

Т — періодичність лізингових платежів (наприклад, раз у півроку);

П — термін угоди.

Таким чином, умовно в структурі лізингового платежу можна виділити:

1) відтворення предмета лізингу;

2) винагороду за лізинг (премія, комісія);

3) компенсацію відсотків за кредит;

4) інші витрати лізингодавця, передбачені договором лізингу.

Так, відтворення предмета лізингу відбувається в межах чітко визначеного в лізинговій угоді його вартості (з врахуванням авансу та залишкової вартості лізингової угоди) і становило в Україні в 2010 р. — 59,07%, а в 2011 р. — 61,14% від загальної вартості лізингової послуги [8]. Проте більш значущими з позиції впливу на вартість лізингової послуги є інші складові структури лізингового платежу. Таким чином, до винагороди за лізинг слід віднести платіж лізингодавцю за отримане у лізинг майно, який в 2010 р. склав в Україні 30,80% від загальної вартості лізингової послуги у порівнянні з 2011 р. (32,14%) [8] та включив:

— лізингову маржу лізингодавця (винагороду), яка включає власні витрати лізингодавця та його прибуток. Так, в 2011 р. маржа лізингових компаній, що працюють на лізинговому ринку України, була на рівні від 8% до 30% (залежно від об'єкта лізингу);

— премію за ризик, величина якої коливається залежно від рівня видів ризиків лізингодавця в ході реалізації проекту. Ризик може враховуватися у вартості лізингової послуги, зокрема впливати на розмір лізингового платежу;

— плату/комісію за додаткові послуги лізингодавцю, що передбачена у лізинговій угоді, наприклад, плата за консалтингові, юридичні, маркетингові, технічні послуги тощо.

Компенсація відсотків за кредитом являє собою плату за кредитні ресурси, що залучає лізингодавець на кредитному ринку, вартість яких коливається залежно від ситуації

на такому ринку. Так, в 2011 році така плата в Україні складала 5,53% від загальної вартості лізингової послуги та зменшилась у порівнянні з попереднім роком на 3,08% [8].

Інші витрати лізингодавця, передбачені договором лізингу за два останні роки становили відповідно 1,52% та 1,28% [8].

Тобто така багатокомпонентна структура лізингового платежу прямо впливає на визначення вартості лізингової послуги та визначає її особливості для кожного конкретного учасника лізингового проекту.

Експерти вітчизняного лізингового ринку вважають, що вартість лізингу має тенденцію до поступового зниження. Так, якщо в 2010 р. вартість лізингової послуги складала 26% річних, то через рік рівень позичкового відсотка вже склав 18—19%. А в 2011 р. відзначився поступовим зниженням вартості лізингу для клієнта. В середньому з початку року вартість лізингового фінансування знизилася на 3—5%.

При цьому більш доступними стали й інші складові вартості лізингу в Україні, в тому числі розмір авансового платежу. За думкою учасників лізингового ринку, він суттєво зменшився і залежно від терміну фінансування та рівня пластиспроможності компанії перший внесок складав 15—40% від вартості об'єкта лізингу [9].

Що стосується джерел фінансування лізингових послуг які також впливають на вартість лізингу, то слід відзначити тенденцію до зростання позичкових коштів для лізингових компаній, які стали переважним джерелом фінансування в 2011 р. (80,82%), при цьому питома вага збільшилася на 8,15% у порівнянні з попереднім 2010 р., а частка власних коштів відповідно зменшилася та склали всього 18,93%. Частка залучених коштів відповідно зросла у 2011 р. і склали 0,25% [8].

ВИСНОВОК

Загалом можна зробити висновок, що плата за лізингову послугу являє собою форму кредитно-інвестиційних відносин лізингодавця та лізингоотримувача з приводу розподілу доходів, створених у процесі використання об'єкта лізингу. Вартість виражається процентною ставкою від обсягу капіталу визначеного лізинговою угодою або лізинговим проектом. Багатокомпонентна структура лізингового платежу визначає особливості та впливає на величину вартості лізингової послуги. А економічно обґрунтovanа вартість лізингової послуги, в свою чергу, забезпечить лізингодавцю прогнозований рівень дохідності, а лізингоотримувачу — прийнятний рівень витрат та переваги лізингової послуги.

Література:

1. Прилуцкий Л.Н. Финансовый лизинг. Правовые основы, экономика, практика. — М.: Издательство "Ось-89", 1997. — 272 с.
  2. Внукова Н.Н., Ольховиков О.В. Мир лизинга. — Харьков: Издательство "Основа", 1994. — 224 с.
  3. Горемыкин В.А. Основы технологии лизинговых операций: учебное пособие. — М.: Ось — 89, 2000. — 512 с.
  4. Закон України "Про фінансовий лізинг". Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1381-15>;
  5. Чекмарєва Е.Н. Лизинговый бизнес. — М.: Экономика, 1994. — 127 с.
  6. Лещенко М.И. Основы лизинга: учебное пособие. — М.: Финансы и статистика, 2001. — 336 с.
  7. Отечественные методики расчета лизинговых платежей [Електронний ресурс]. — Режим доступу до матеріалів: <http://masters.donntu.edu.ua/2002/fem/chalaya/libr/chalaya.rtf>
  8. Підсумки діяльності лізингодавців за 2011 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу до матеріалів: <http://www.leasing.org.ua/ua/bulletin/>
  9. Українське об'єднання лізингодавців. Сайт в мережі Інтернет [Електронний ресурс]. — Режим доступу до матеріалів: <http://www.leasing.org.ua/ua/publications/pid=4007>
- Стаття надійшла до редакції 20.04.2012 р.